Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
PEDRA CRUZA VILLALÓNA
od 28. siječnja 2014.[1]

Predmet C-583/12

Sintax Trading OÜ
protiv
Maksu- ja Tolliamet

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Riigikohus (Estonija))

„Carinsko postupanje u vezi s robom za koju postoji sumnja da povrjeđuje prava intelektualnog vlasništva – Uredba (EZ) br. 1383/2003 – Članak 13. stavak 1. – Nadležno tijelo za vođenje postupka radi utvrđivanja povrede prava intelektualnog vlasništva – Nadležnost carinskih tijela da pokreću postupke radi utvrđivanja povrede prava intelektualnog vlasništva – Članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima“

1. Ovaj se predmet odnosi na pogranične mjere koje su poduzete u Estoniji protiv robe kojom se navodno krši pravo industrijskog dizajna. Njime je Sudu pružena prilika da ponovno protumači Uredbu (EZ) br. 1383/2003 (u daljnjem tekstu: Uredba)[2], i to u vezi s postupkom radi utvrđivanja povrjeđivanja prava intelektualnog vlasništva iz članka 13. stavka 1. Uredbe.

2. Estonski vrhovni sud (Riigikohus) uputio je Sudu dva pitanja. Postavlja pitanje, kao prvo, mogu li carinska tijela samostalno voditi postupak naveden u članku 13. stavku 1. Uredbe i, kao drugo, mogu li ta tijela pokrenuti isti taj postupak.

3. Pitanje se postavilo povodom tužbe koju je podnio Sintax Trading OÜ (u daljnjem tekstu: Sintax) protiv estonske Carinske i porezne uprave (Maksu-ja Tolliamet, u daljnjem tekstu: MTA), koja je odbila Sintaxov zahtjev za puštanje robe koju je MTA zadržao uz obrazloženje da se njome povrjeđuje registrirani industrijski dizajn kojeg je nositelj OÜ Acerra (u daljnjem tekstu: Acerra).

1 — Izvorni jezik: engleski.

2 — Uredba od 22. srpnja 2003. o carinskom postupanju u vezi s robom za koju postoji sumnja da povrjeđuje određena prava intelektualnog vlasništva i o mjerama koje se poduzimaju u vezi s robom za koju je utvrđeno povrjeđivanje spomenutih prava (SL L 196, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 2., svezak 4., str. 255.). Ova je uredba protumačena u presudi od 12. veljače 2009., Schenker, C-93/08, Zb., str. I-903., presudi od 2. srpnja 2009., Zino Davidoff, C-302/08, Zb., str. I-5671. i presudi od 1. prosinca 2011., Philips, C-446/09 i C-495/09, Zb., str. I-12435. Na prijašnje zakonodavstvo odnosila se dodatna sudska praksa.

I – Pravni okvir

A – *Pravo Europske unije*

4. Pogranične mjere čini bitan dio zaštite prava intelektualnog vlasništva u Europskoj uniji. Uredba ne predstavlja ni prvu ni zadnju zakonodavnu mjeru Unije na tom području [3]. Naime, ona je s učinkom od 1. siječnja 2014. stavljena izvan snage Uredbom br. 608/2013 [4]. U ovom se predmetu, međutim, s obzirom na datum poduzimanja predmetnih radnji, primjenjuje Uredba.

5. Uvodne izjave 2. i 3. Uredbe glase kako slijedi:

„(2) Oglašavanje krivotvorene ili piratske robe kao i općenito svake robe kojom se povrjeđuju prava intelektualnog vlasništva, uzrokuje se značajna šteta proizvođačima i trgovcima koji se pridržavaju zakona i nositeljima prava, te dovodi u zabludu i u nekim slučajevima ugrožava zdravlje i sigurnost potrošača. Stoga je potrebno, koliko je to moguće, spriječiti unos takve robe na tržište, te primjenjivati mjere za učinkovitu borbu protiv ovakve nezakonite djelatnosti, a da se ne sprečava sloboda zakonite trgovine. Ovaj je cilj u skladu s naporima koji se trenutačno poduzimaju na međunarodnoj razini.

(3) U slučajevima kada krivotvorena roba, piratska roba i općenito roba kojom se povrjeđuje pravo intelektualnog vlasništva ima podrijetlo ili dolazi iz trećih zemalja, potrebno je zabraniti njezino unošenje u carinsko područje Zajednice uključujući i pretovar, puštanje u slobodan promet u Zajednici, stavljanje u suspenzivni postupak i stavljanje u slobodnu zonu ili skladište te uvesti postupak koji bi omogućio carinskim tijelima što učinkovitije provođenje spomenute zabrane.“

6. Članak 10. Uredbe propisuje:

„Važeći pravni propisi u državi članici na čijem je državnom području roba stavljena u jednu od situacija iz članka 1. stavka 1. primjenjuju se prilikom odlučivanja o tome je li povrijeđeno pravo intelektualnog vlasništva prema nacionalnom pravu.

Navedeni se pravni propisi također primjenjuju i na neodgodivo obavješćivanje carinskog odjela ili carinarnice iz članka 9. stavka 1. o tome da je pokrenut postupak predviđen člankom 13. osim ako taj odjel ili carinarnica nisu provele postupak.“

7. Sukladno članku 13. stavku 1. Uredbe:

„Ako u roku od 10 radnih dana od zaprimanja obavijesti o suspendiranju puštanja ili o zadržavanju, carinarnica iz članka 9. stavka 1. ne bude obaviještena o tome da su pokrenuti postupci za utvrđivanje je li pravo intelektualnog vlasništva povrijeđeno u nacionalnom pravu sukladno članku 10. ili ne zaprimi suglasnost nositelja prava predviđenu u članku 11. stavku 1., odobrava se puštanje robe ili se, ako je primjereno, okončava njeno zadržavanje pridržavajući se ispunjenja svih carinskih formalnosti.

Ovaj se rok u pojedinim slučajevima može produljiti za najviše 10 radnih dana.“

3 — Stavila je izvan snage Uredbu Vijeća (EZ) br. 3295/94 od 22. prosinca 1994. o utvrđivanju mjera za zabranu puštanja u slobodni promet, izvoz, ponovni izvoz ili stavljanje u suspenzivni postupak krivotvorene ili piratske robe (SL 1994, L 341, str. 8.) koja je pak stavila izvan snage (članak 16.) Uredbu Vijeća (EEZ) br. 3842/86 od 1. prosinca 1986. o utvrđivanju mjera za zabranu puštanja u slobodni promet (SL 1986, L 357, str. 1.).

4 — Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 12. lipnja 2013. o carinskoj provedbi prava intelektualnog vlasništva i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1383/2003 (SL L 181, str. 15.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 2., svezak 24., str. 214.). Vidjeti članak 38.

8. Uredba Komisije (EZ) br. 1891/2004[5] utvrđuje mjere koje su potrebne za primjenu Uredbe. Njezina uvodna izjava 1. propisuje:

„Uredbom (EZ) br. 1383/2003 uvedena su zajednička pravila s ciljem zabrane unosa, puštanja u slobodni promet, iznosa, izvoza, ponovnog izvoza ili unosa radi stavljanja u postupak s odgodom krivotvorene ili piratske robe te radi učinkovitog rješavanja nezakonitog stavljanja u promet navedene robe bez ometanja slobode zakonite trgovine.“

B – *Nacionalno pravo*

9. U članku 39. stavcima 4. i 6. estonski Tolliseadus (Carinski zakon, u daljnjem tekstu: TS) propisuje:

„(4) U pogledu postupanja carinskih tijela s robom za koju postoji sumnja da povrjeđuje određena prava intelektualnog vlasništva kao i u pogledu mjera koje treba poduzeti kad je riječ o robi koja povrjeđuje određena prava intelektualnog vlasništva u smislu […] Uredbe br. 1383/2003 o carinskom postupanju u vezi s robom za koju postoji sumnja da povrjeđuje određena prava intelektualnog vlasništva i o mjerama koje se poduzimaju u vezi s robom za koju je utvrđeno povrjeđivanje spomenutih prava […], nositelj prava može na temelju analize uzoraka podnijeti pisanu obavijest u roku od deset radnih dana od trenutka kada je obaviješten o zadržavanju robe. Za podnošenje te obavijesti ne isplaćuje mu se nikakva naknada. [...]

(6) Carinska tijela bez odgode će dostaviti primjerak obavijesti nositelja prava zainteresiranoj osobi, koja u roku od deset dana od primitka obavijesti može podnijeti pisane primjedbe na mišljenje zajedno sa svim korisnim dokazima.“

10. Članak 45. stavak 1. TS-a glasi:

„Carinska tijela oduzet će robu navedenu u člancima 53., 57. i 75. Carinskog zakonika Zajednice kako bi je prodala, uništila pod nadzorom carine ili besplatno podijelila prema postupku pobliže određenom u člancima 97. i 98.“

11. U članku 6. Haldusmenetluse seadusa (Zakon o upravnom postupku, u daljnjem tekstu: HMS) navodi se:

„Svako upravno tijelo obvezno je utvrditi okolnosti od presudne važnosti u predmetu o kojem se vodi postupak kao i po službenoj dužnosti prikupiti - kada je to potrebno - sve za to potrebne dokaze.“

II – Činjenično stanje i glavni postupak

12. Acerra je nositelj industrijskog dizajna za bočicu br. 01563, registriranog u Estoniji 15. veljače 2010., pod nazivom „Pudel“ (bočica).

13. Acerra je 6. prosinca 2010. obavijestila MTA da Sintax pokušava u Estoniju dobaviti proizvod u bočicama koje predstavljaju registrirani dizajn.

5 — Uredba od 21. listopada 2004. o utvrđivanju odredaba za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1383/2003 o carinskom postupanju u vezi s robom za koju postoji sumnja da povređuje određena prava intelektualnog vlasništva i o mjerama koje se poduzimaju u vezi s robom za koju je utvrđeno povrjeđivanje spomenutih prava (SL L 328, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 2., svezak 13., str. 220.). Vidjeti članak 20. Uredbe.

14. MTA je 23. prosinca 2010. proveo dodatnu analizu pošiljke od 63.700 bočica koju je ukrajinsko društvo poslalo Sintaxu. MTA je utvrdio da su bočice u dovoljnoj mjeri slične registriranom dizajnu da postoji sumnja u povredu prava intelektualnog vlasništva. Odlukom od 27. prosinca 2010. MTA je zadržao sumnjivu robu u carinskom skladištu.

15. Istog dana MTA je obavijestio Acerru i zatražio od nje obavijest o zadržanoj robi. Acerra je 6. siječnja 2011. dostavila MTA-u zatraženu obavijest tvrdeći da su uvezene bočice povrijedile njezina prava intelektualnog vlasništva.

16. Sintax je postupio dvojako. Prvo je 18. siječnja 2011. zatražio od MTA-a puštanje robe. Potom je 7. veljače 2011. podnio tužbu Harju Maakohusu (okružni sud u Harju) protiv Acerre osporavajući valjanost industrijskog dizajna.

17. U vezi sa zahtjevom za puštanje robe, MTA je dopisom od 11. veljače 2011. obavijestio Sintax da je Accera sastavila obavijest o bočicama unesenima u Estoniju te smatra da su one identične njezinu registriranom dizajnu. U skladu s Uredbom br. 1383/2003, MTA nije mogao pustiti robu jer je, prema njegovu mišljenju, došlo do povrjeđivanja prava intelektualnog vlasništva. MTA nije bio nadležan odlučivati o valjanosti prava intelektualnog vlasništva. Sintax je istog dana po drugi put zatražio puštanje robe. MTA je 17. veljače 2011. ponovno odbio puštanje robe po sličnoj osnovi [6].

18. Kako bi ishodio puštanje robe, Sintax je 10. ožujka 2011. podnio tužbu Tallinna Halduskohusu (upravni sud u Tallinnu). Sud je 3. lipnja 2011. naložio MTA-u da donese odluku o puštanju robe. MTA je podnio žalbu Tallinna Ringkonnakohusu (prizivni sud u Tallinnu), koji je odbio žalbu presudom od 19. siječnja 2012., utemeljenom, međutim, na drugim razlozima. MTA je podnio reviziju protiv te presude sudu koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku.

19. Sintaxova tužba kojom je osporavao valjanost industrijskog dizajna odbijena je 21. prosinca 2011., dok je revizijski postupak opisan u prethodnoj točki bio u tijeku. Presuda je postala pravomoćna, tako da je registracija dizajna valjana.

III – Prethodna pitanja i postupak pred Sudom

20. Rješenjem od 5. prosinca 2012. Riigikohus je prekinuo postupak i uputio Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Može li carinarnica pokrenuti ‚postupak s ciljem utvrđivanja je li povrijeđeno pravo intelektualnog vlasništva' u smislu članka 13. stavka 1. Uredbe br. 1383/2003 ili ‚tijelo nadležno za odlučivanje', o kojem govori poglavlje III. te uredbe, mora biti različito od carinskih tijela?

2. Uvodnom izjavom 2. Uredbe br. 1383/2003 zaštita potrošača označena je kao cilj te uredbe, a sukladno uvodnoj izjavi 3. potrebno je uvesti postupak koji bi omogućio carinskim tijelima što učinkovitije provođenje zabrane unošenja u carinsko područje Zajednice robe kojom se povrjeđuje pravo intelektualnog vlasništva, a da se time ne sprečava sloboda zakonite trgovine iz uvodne izjave 2. te uredbe kao i uvodne izjave 1. provedbene Uredbe br. 1891/2004.

6 — Iz podneska Estonije proizlazi da je MTA odlučio, s obzirom na parnicu u tijeku u vezi s valjanosti prava dizajna, da neće donijeti upravnu odluku o pitanju je li došlo do povrede prava intelektualnog vlasništva u smislu članka 2. stavka 1. točke (b) Uredbe jer bi takva odluka u biti dovela do zapljene i uništenja robe.

Je li s ovim ciljevima spojivo da se mjere predviđene u članku 17. Uredbe br. 1383/2003 mogu primijeniti isključivo kada nositelj prava pokrene postupak koji je predviđen člankom 13. stavkom 1. navedene uredbe, s ciljem utvrđivanja je li povrijeđeno pravo intelektualnog vlasništva, ili i carinsko tijelo mora imati mogućnost pokrenuti taj postupak kako bi se omogućilo da se gore navedeni ciljevi ostvare na najbolji mogući način?“

21. Češka Republika, Republika Estonija i Komisija podnijele su pisana očitovanja. Budući da nije podnesen zahtjev za održavanje rasprave, ona nije održana.

IV – Ocjena

22. Pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku mogu se razumjeti samo u kontekstu sustava pograničnih mjera uspostavljenog Uredbom i načina na koji su estonski sudovi protumačili činjenice s obzirom na taj sustav. S obzirom na to, prvo ću raspraviti oba ta aspekta jedan za drugim, a potom razmotriti sama pitanja.

A – *Predmet i sustav Uredbe*

23. Radi zaštite nositelja prava, proizvođača i trgovaca koji se pridržavaju zakona, ali i potrošača[7], Uredba uspostavlja u prvom redu sustav carinskog postupanja u vezi s robom za koju postoji *sumnja* da povrjeđuje prava intelektualnog vlasništva[8], ali i određeni broj mjera u vezi s robom za koju je *utvrđeno* povrjeđivanje spomenutih prava.

24. U vezi s robom[9] za koju postoji sumnja da povrjeđuje prava intelektualnog vlasništva, pogranične mjere mogu se načelno poduzeti na zahtjev nositelja prava[10] koji su odobrila carinska tijela[11]. Carinska tijela suspendiraju puštanje ili zadržavaju robu za koju postoji sumnja da povrjeđuje pravo intelektualnog vlasništva obuhvaćeno odobrenjem zahtjeva, prema potrebi nakon savjetovanja s podnositeljem zahtjeva[12]. Ako zahtjev nije podnesen ili nije odobren, ali carinska tijela smatraju da postoji osnovana sumnja da roba povrjeđuje prava intelektualnog vlasništva, ona mogu suspendirati puštanje te robe ili je zadržati po službenoj dužnosti u trajanju od tri radna dana, kako bi se nositelju prava omogućilo da podnese zahtjev[13].

25. Narav je tih mjera, međutim, privremena. Članak 13. stavak 1. Uredbe propisuje da, ako u roku od 10 radnih dana od zaprimanja obavijesti o suspendiranju puštanja ili o zadržavanju carinska tijela ne budu obaviještena o tome da su pokrenuti postupci za utvrđivanje je li povrijeđeno pravo intelektualnog vlasništva[14], odobrava se puštanje robe ili se okončava njezino zadržavanje. Na robu za koju se utvrdi da povrjeđuje pravo intelektualnog vlasništva primjenjuju se mjere iz poglavlja IV. Uredbe, među kojima je i uništenje te robe[15].

7 — Uvodna izjava 2. Uredbe.

8 — Ovaj je pojam utvrđen u članku 2. stavku 1. Uredbe.

9 — Na robu se mora primjenjivati odgovarajući carinski režim. Vidjeti članak 1. stavak 1. Uredbe.

10 — Članci 5. i 6. Uredbe.

11 — Članak 8. Uredbe. Uredba upotrebljava različite izraze za različita tijela na koje se odnosi. Tijelo koje prima zahtjev i odlučuje o njemu naziva se „carinski odjel“ (članak 5. stavci 1. i 2.), dok se tijelo koje prima odobreni zahtjev te postupa po njemu naziva „carinarnicom“ (članak 9. stavak 1.). Izraz „carinska tijela“ upotrebljava se (npr. u članku 1. stavku 1.) kao generički izraz koji upućuje na bilo koje tijelo u carinskoj organizaciji. Taj ću izraz upotrebljavati u cijelom tekstu.

12 — Članak 9. stavak 1. Uredbe

13 — Članak 4. Uredbe

14 — Gdje je primjenjivo, alternativno se može primjenjivati takozvani pojednostavljeni postupak koji je uređen člankom 11. stavkom 1. Vidjeti također presudu u predmetu Schenker, t. 26.

15 — Članak 17. Uredbe

26. Kada se utvrdi da roba povrjeđuje pravo intelektualnog vlasništva, primjenjuju se mjere navedene u poglavlju IV. Uredbe: ne dopušta se unos robe u carinsko područje Unije ili se na nju primjenjuje bilo koja druga mjera popisana u članku 16., a države članice moraju donijeti mjere kojima se nadležnim tijelima omogućava poduzimanje mjera iz članka 17., uključujući uništenje robe.

27. Iz činjenica nije razvidno je li se poštovao postupak propisan Uredbom, a osobito je li nositelj prava podnio zahtjev za postupanje carinskih tijela. Na nacionalnim je sudovima da ispitaju te uvjete.

B – *Tumačenje činjeničnog stanja nacionalnih sudova s obzirom na sustav Uredbe* [16]

28. Osporavajući zadržavanje robe, Sintax je pred upravnim sudom u Tallinnu tvrdio, među ostalim, da postupak radi utvrđivanja povrjeđivanja prava intelektualnog vlasništva iz članka 13. stavka 1. Uredbe nije pokrenut pravodobno. MTA, međutim, tvrdi da je ustanovio kako se robom povrjeđuje pravo intelektualnog vlasništva.

29. Upravni sud u Tallinnu smatrao je da se MTA-ova obavijest Acerri može smatrati prvom MTA-ovom radnjom poduzetom u upravnom postupku radi utvrđivanja je li povrijeđeno pravo intelektualnog vlasništva, koja je dopuštena na temelju članaka 9. i 10. Uredbe. Sud je očito smatrao da je MTA 27. prosinca 2010. pokrenuo postupak naveden u članku 13. stavku 1. Uredbe. Međutim, u kasnijim radnjama sud nije našao MTA-ovu odluku. Sud je zbog MTA-ova propusta da donese odluku i s obzirom na način na koji je protumačio članak 14. Uredbe odlučio u Sintaxovu korist.

30. MTA je podnio žalbu protiv odluke navodeći da nije mogao donijeti odluku o povrjeđivanju zbog Sintaxova osporavanja valjanosti prava intelektualnog vlasništva i da se članak 14. Uredbe ne može primijeniti zbog izostanka osiguranja.

31. Prizivni sud u Tallinnu potvrdio je odluku upravnog suda, no iz drugih razloga. Prema tumačenju činjenica koje je iznio prizivni sud u Tallinnu, postupak iz članka 13. stavka 1. Uredbe nije bio pokrenut jer o povrjeđivanju prava intelektualnog vlasništva odlučuje građanski sud, a ne carinska tijela.

32. MTA je podnio reviziju protiv te presude navodeći da se pitanje nadležnosti carinskih tijela za odlučivanje o povrjeđivanju prvi put postavilo i da su carinska tijela bila za to nadležna.

33. U rješenju kojim upućuje prethodno pitanje estonski vrhovni sud naveo je da je „u načelu moguće“ tumačiti estonsko pravo [17] tako da su carinske vlasti nadležne za odlučivanje o tome je li predmetna roba piratska [18]. Međutim, sud koji je uputio zahtjev ima dvojbe o tome je li tumačenje nacionalnog prava u skladu s pravom Europske unije i odgovore na dva postavljena pitanja smatra nužnima za odluku o sadržaju uputa koje će sud dati MTA-u.

C – *Prethodna pitanja*

34. Kao što sam već naveo, estonski vrhovni sud u biti pita dvije stvari: mogu li carinska tijela samostalno voditi postupak iz članka 13. stavka 1. Uredbe (prvo pitanje) i mogu li carinska tijela također započeti odnosni postupak (drugo pitanje).

16 — Opis je utemeljen na rješenju kojim se upućuje prethodno pitanje.

17 — Članak 39. stavci 4. i 6. i članak 45. stavak 1. TS-a te članci 6., 38. i 39. HMS-a u vezi s člankom 1. stavkom 4. TS-a

18 — Prema stajalištu Estonije, nositelj prava također može pokrenuti postupak pred građanskim sudom, ali upravni postupak predstavlja alternativu tom postupku.

1. Prvo pitanje

35. Prvim pitanjem estonski vrhovni sud želi znati mogu li carinska tijela po službenoj dužnosti voditi postupak iz članka 13. stavka 1. Uredbe. Prije analize te odredbe, kratko ću sažeti stajališta stranaka i suda koji je uputio zahtjev.

a) Očitovanja dostavljena Sudu

36. Sud koji je uputio zahtjev izražava sumnju u to dopušta li Uredba carinskim tijelima samostalno vođenje postupka iz njezina članka 13. stavka 1. Naslov poglavlja III. Uredbe odnosi se na „carinska tijela i tijela nadležna za odlučivanje“, tako da se čini da jasno pravi razliku između tih tijela. Međutim, sud koji je uputio zahtjev smatra da je sudska praksa o ovom pitanju nejasna.

37. Svi sudionici u ovom postupku potvrdno bi odgovorili na prvo pitanje.

38. Prema stajalištu Republike Estonije, Uredba samo usklađuje pogranične mjere. Kao što je to jasno dano do znanja u uvodnoj izjavi 8. i članku 10. Uredbe, utvrđivanje povrjeđivanja iz članka 13. stavka 1. prepušteno je nacionalnom pravu i – sukladno načelu postupovne autonomije država članica – određivanje nadležnog tijela u nadležnosti je država članica. Potvrdu svoje argumentacije Estonija nalazi u člancima 49. i 55. Sporazuma TRIPS, pri čemu članak 49. izričito spominje upravne postupke. Estonija smatra da formulacija naslova poglavlja III. znači samo to da tijela mogu, ali ne moraju biti različita. Također, članak 10. Uredbe predviđa da carinski odjel može pokrenuti postupak naveden u članku 13. stavku 1. te, s obzirom na to da upravni odjel rijetko pokreće sudske postupke radi zaštite interesa pojedinaca, članak 10. implicitno zahtijeva postojanje upravnog postupka. Upravni postupak također bi doprinio postizanju ciljeva Uredbe, to jest boljoj zaštiti od povrjeđivanja intelektualnog vlasništva. Smatra da je njezino stajalište potvrdila sudska praksa.

39. Češka Republika u bitnome se slaže s Estonijom. Dodaje da bi drukčije tumačenje bilo dopušteno samo ako bi se razlikovanjem između carinskih tijela i tijela koja odlučuju u postupku iz članka 13. stavka 1. Uredbe nastojao ostvariti utvrđeni cilj Uredbe.

40. Stajalište je Komisije da je postupak iz članka 13. stavka 1. Uredbe uređen nacionalnim pravom i vodi se radi donošenja meritorne odluke o tome je li došlo do povrjeđivanja prava intelektualnog vlasništva. Taj postupak valja razlikovati od postupka kojim je uređeno zadržavanje robe (carinsko postupanje). Komisija tvrdi da članci 41. i 49. Sporazuma TRIPS propisuju uvjete za postupak o meritumu, no da je na državi članici da odredi, među ostalim, treba li nadležno tijelo biti sudsko ili upravno, iako upravne odluke moraju podlijegati sudskom nadzoru sukladno članku 41. stavku 4.

b) Mogu li carinska tijela biti „tijela nadležna za odlučivanje“ u smislu poglavlja III. Uredbe

41. Nije sporno da upravno tijelo može također biti nadležno tijelo za odlučivanje o povrjeđivanju prava intelektualnog vlasništva na temelju nacionalnog prava, kao što je to Sud već istaknuo kad je govorio o „sudskom ili drugom tijelu nadležnom za donošenje meritorne odluke“ o povrjeđivanju [19]. Neutralni tekst same Uredbe, to jest njezino upućivanje na „sudsko ili drugo tijelo nadležno za odlučivanje“ u naslovu poglavlja III. i činjenica da se ne navodi gdje se vodi postupak iz članka 13. stavka 1., potvrđuje da se određivanje nadležnog tijela željelo prepustiti državama članicama [20].

19 — Presuda Philips, t. 69. U točki 96. mišljenja iznesenog u predmetu Philips („nije na carinskim tijelima da odluče o povredi prava intelektualnog vlasništva“) želio sam upozoriti na razliku između postupka koji se odnosi na carinsko postupanje protiv robe za koju postoji sumnja da povrjeđuje prava intelektualnog vlasništva i postupka u vezi s robom za koju se utvrdi da povrjeđuje ta prava. Ta tvrdnja nikako se ne treba razumjeti kao da isključuje mogućnost koja se ovdje ispituje.

20 — Vrins, O. i Schneider, M., *Enforcement of Intellectual Property Rights through Border Measures*, Oxford:OUP (2. izdanje, 2012.), str. 5495.

42. Činjenica da Uredba ne isključuje mogućnost da postupak iz članka 13. stavka 1. može voditi upravno tijelo, zajedno s činjenicom da carinska tijela nedvojbeno *jesu* upravna tijela, ne navodi sama po sebi na zaključak da carinska tijela mogu biti ovlaštena voditi predmetni postupak.

43. Zapravo nekoliko okolnosti nalaže poseban oprez prije donošenje takvog zaključka. Prvo treba podsjetiti da sama Uredba u naslovu poglavlja III. međusobno suprotstavlja „carinska tijela“ i „tijela nadležna za odlučivanje“, tj. tijela koja utvrđuju je li pravo intelektualnog vlasništva povrijeđeno, i time, čini se, pravi razliku između njih.

44. Osim toga, tekst članka 10. Uredbe, na koji ću se vratiti u primjedbama u vezi s drugim pitanjem, otkriva da se u toj odredbi pretpostavlja da su tijelo koje odlučuje je li pravo intelektualnog vlasništva povrijeđeno i carinski odjel ili carinarnica koja je mogla pokrenuti postupak dva različita subjekta [21].

45. Sada je pitanje treba li Sud u navedenim okolnostima, kao što očito predlaže Komisija, bez daljnjeg razmatranja zaključiti da Uredbi nije protivno da se carinska tijela smatraju nadležnima za odlučivanje o povredi.

46. Komisija je, naime, predložila da bi Sud trebao zauzeti stav kako su države članice nadležne za odlučivanje o tome koje je tijelo nadležno i za uređivanje pojedinosti postupka kojim se utvrđuje je li povrijeđeno pravo intelektualnog vlasništva. Ona, međutim, upozorava na to da se nacionalnim pravom mora jasno odrediti koje je tijelo nadležno za taj postupak. Ona također ustraje na tome da postupak radi meritornog odlučivanja o povredi ne može biti isti kao i postupak odlučivanja o suspendiranju puštanja robe i o njezinu zadržavanju kada postoji sumnja da se robom povrjeđuje pravo intelektualnog vlasništva. Međutim, ostaje utvrditi jesu li ove zaštitne mjere dovoljne.

47. Smatram da to nije slučaj.

48. Okolnost da upravno tijelo može na temelju nacionalnog prava biti ovlašteno za odlučivanje u postupku iz članka 13. stavka 1. Uredbe o tome je li povrijeđeno pravo intelektualnog vlasništva ne mijenja ni narav ni sadržaj odluke koju to tijelo mora donijeti. Jasno je da bi u tom postupku upravno tijelo odlučivalo o pravima i legitimnim interesima pojedinaca, odnosno prema terminologiji Uredbe „deklaranta, posjednika ili vlasnika robe“ [22]. U tom kontekstu valja ponovno naglasiti da se na temelju odluke na robu mogu primijeniti mjere propisane u poglavlju IV. Uredbe.

49. U predmetu Sopropé, koji se odnosio na odluku carinskih tijela u vezi s carinskim davanjima, Sud je odlučio da se, u skladu s općim načelom prava Europske unije, „adresatima odluka koje znatno utječu na njihove interese mora omogućiti da na učinkovit način priopće svoja stajališta u vezi s elementima na kojima tijela namjeravaju utemeljiti svoju odluku“ [23]. Ova se analiza mora, naravno, na odgovarajući način primijeniti nakon stupanja na snagu Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) zajedno s Ugovorom iz Lisabona [24].

21 — Čini se da njemačka i danska inačica drugog stavka članka 10. Uredbe upućuju na to da carinska tijela mogu voditi postupak (*sofern dieses nicht von dieser Dienststelle oder Zollstelle durchgeführt wird*; *medmindre denne gennemføres af nævnte afdeling eller toldsted*). Iz engleske, nizozemske, francuske i talijanske inačice jasno proizlazi da odredba upućuje na ta tijela koja pokreću postupak (*unless the procedure was initiated by that department or office*, *tenzij dat kantoor of die dienst de procedure zelf heeft ingeleid*, *à moins que celle-ci n'*ait été engage par ce service ou ce bureau, *sempre che la medesima non sia stata avviata da tale servizio o ufficio doganale*).

22 — Članak 11. stavak 1. Uredbe

23 — Presuda od 18. prosinca 2008., Sopropé, C-349/07, Zb., str. I-10369., t. 36. i 37.

24 — Nedavno je opće načelo primijenjeno u presudi od 22. listopada 2013., Sabou, C-276/12, t. 38., no u kontekstu istraga poreznih tijela.

50. Za uređivanje postupka navedenog u članku 13. stavku 1. Uredbe nadležne su, naravno, države članice u okviru izvršavanja svoje postupovne autonomije [25], kao što je to Komisija pravilno istaknula. Međutim, mjere država članica u tom pogledu treba smatrati „provedbom prava Unije“ u smislu članka 51. stavka 1. Povelje [26].

51. S obzirom na navedeno, sljedeći je korak potrebne analize utvrditi kako i, prije svega, *gdje* u poslijelisabonskom kontekstu naći navedena postupovna jamstva koja su istodobno zaštićena kao opća načela prava Europske unije.

52. Prema mojem mišljenju – i to je najvažnije što želim istaknuti u vezi s tim – važnost naravi funkcije koja se obavlja prevladava nad naravi javnog tijela koje je obavlja. Svakako je istina da je Sud zaključio da se članak 6. stavak 1. Europske konvencije o ljudskim pravima (u daljnjem tekstu: EKLJP), na kojem se temelji članak 47. stavak 2. Povelje [27], općenito odnosi na postupak pred „sudom“, a ne na upravni postupak [28]. Ipak treba naglasiti da su okolnosti predmetnog slučaja posebne. U ovom slučaju upravno bi tijelo obavljalo funkciju čiji se ustroj i način rada čine istovjetnima ustroju i načinu rada sudskog tijela. U tom smislu valja razumjeti stajalište u mojem mišljenju u predmetu Philips da je nadležno tijelo „u pravilu“ sud [29]. S tog bih gledišta predložio da se članak 47. Povelje smatra valjanom osnovom za postupovna jamstva.

53. Tumačenje Europskog suda za ljudska prava članka 6. stavka 1. EKLJP-a potvrđuje moj argument. Prema tom sudu, izraz „utvrđivanje [...] prava [...] građanske naravi“ u članku 6. stavku 1. EKLJP-a obuhvaća sporove o postojanju i povrjeđivanju prava intelektualnog vlasništva, neovisno o pravnoj naravi tijela koje ih ispituje na temelju nacionalnog prava [30]. Zaštita iz članka 6. EKLJP-a primjenjuje se stoga kada se, kao što je to ovdje slučaj, radi o takvoj vrsti spora, a ishod spora odlučujući je za predmetna prava. U tom slučaju, međutim, države članice ne moraju podnijeti spor sudu koji ispunjava sve uvjete iz članka 6. EKLJP-a u svakoj fazi postupka. „Zahtjevi prilagodljivosti i učinkovitosti [...] mogu opravdati prethodnu intervenciju upravnih [...] tijela [...] koja ne ispunjavaju navedene uvjete u svakom pogledu“ [31]. Ova tvrdnja znači da se u načelu supstancijalni zahtjevi iz članka 6. EKLJP-a također primjenjuju na taj upravni postupak, iako možda ne jednako strogo. Ta ista razmatranja treba, sukladno članku 52. stavku 3. Povelje, prenijeti i na članak 47. Povelje.

54. Na temelju prethodne analize nije teško utvrditi bitna jamstva koja bi trebala pratiti postupak naveden u članku 13. stavku 1. Uredbe.

55. Stoga, kao što je to navela Komisija, nacionalno pravo treba carinskim tijelima izričito dodijeliti ovlast za donošenje odgovarajućih odluka. Podrazumijeva se da nije dovoljno izvesti zaključak o nadležnosti carinskih tijela iz onoga što se navodi kao njihova „uobičajena“ nadležnost. Također, od carinskih tijela koja su ovlaštena donositi navedene odluke očekuje se da postupaju na način koji osigurava njihovu neovisnost i nepristranost. Isto tako, adresati odluka koje znatno utječu na njihove

25 — O načelu postupovne autonomije vidjeti presudu od 11. veljače 1971., Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor, 39/70, Zb. 49, t. 4.

26 — Vidjeti presudu od 26. veljače 2013., Åkerberg Fransson, C-617/10, t. 19; mišljenje nezavisne odvjetnice Kokott u presudi Sabou, t. 38. do 46.

27 — Objašnjenja članka 47. Povelje

28 — Presuda od 7. siječnja 2004., Aalborg Portland i dr./Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, Zb., str. I-123.; mišljenje nezavisne odvjetnice Kokott u predmetu Sabou, t. 54.; presuda Europskog suda za ljudska prava od 18. ožujka 1997. u predmetu Mantovanelli protiv Francuske, t. 33. (Reports of Judgments and Decisions, 1997-II)

29 — Mišljenje u predmetu Philips, t. 41.

30 — Vidjeti presude Europskog suda za ljudska prava od 2. svibnja 2013. u predmetu Kristiansen i Tyvik As protiv Norveške, br. 25498/08, t. 51. i od 13. rujna 2005. u predmetu Vrábel i Ďurica protiv Češke Republike, br. 65291/01, t. 5., 38. do 40.; vidjeti također presudu Europskog suda za ljudska prava od 28. lipnja 1978. u predmetu König protiv Njemačke, t. 88., Series A br. 27.

31 — Presuda Europskog suda za ljudska prava od 23. lipnja 1981. u predmetu Le Compte, Van Leuven i de Meyere protiv Belgije, t. 51., Series A br. 43; presuda Europskog suda za ljudska prava u predmetu Janosevic protiv Švedske, br. 34619/97, t. 81., ECHR 2002-VII.

interese moraju, uzimajući u obzir njihova prava obrane, biti u mogućnosti učinkovito priopćiti svoja stajališta u vezi s elementima na kojima tijela namjeravaju utemeljiti svoje odluke[32]. Pogođenim osobama stoga se mora osigurati pravo na saslušanje. Nadalje, jasno je da odluka koju je donijelo carinsko tijelo mora biti podložno sudskoj kontroli.

56. U skladu s tim, predlažem da se odgovori da članak 13. stavak 1. Uredbe treba tumačiti tako da ne isključuje mogućnost da države članice ovlaste carinska tijela da vode postupak naveden u toj odredbi, pod uvjetom da je navedena ovlast izričito propisana u nacionalnom pravu, da carinska tijela postupaju na način koji osigurava njihovu neovisnost i nepristranost, da se poštuje pravo na saslušanje i da se osigura mogućnost sudskog nadzora.

2. Drugo pitanje

57. Drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita mogu li države članice propisati da carinska tijela mogu pokrenuti postupak naveden u članku 13. stavku 1. Uredbe.

58. Svi sudionici u postupku tvrde da je to slučaj. Naglašavaju da je postupak naveden u članku 13. stavku 1. Uredbe uređen nacionalnim pravom sukladno prvom stavku članka 10. Estonija i Češka Republika ističu da se u članku 14. stavku 2. i drugom stavku članka 10. navodi da postupak može pokrenuti netko tko nije nositelj prava i, štoviše, sama carinska tijela te da je to tumačenje u skladu s ciljem Uredbe, odnosno borbom protiv povrjeđivanja prava intelektualnog vlasništva i zaštitom potrošača od robe kojom se povrjeđuju ta prava.

59. Iz činjenica nije razvidno jesu li nacionalna tijela pokrenula postupak naveden u članku 13. stavku 1. Uredbe. Na nacionalnim je sudovima da provjere činjenično stanje.

60. Točno je da je Sud smatrao da Uredba pridaje bitnu ulogu nositelju prava: na nositelju je prava da zatraži postupanje carinskih tijela na temelju članka 5. Uredbe, dok je postupanje carinskih tijela po službenoj dužnosti na temelju članka 4. stavka 1. dopušteno samo „kako bi [se nositelju prava omogućilo] da podnese zahtjev za postupanje sukladno članku 5.“. U tom je kontekstu Sud naveo da, „kako bi nacionalno tijelo nadležno za donošenje meritorne odluke u predmetu moglo donijeti konačnu odluku protiv takve prakse, nositelj prava mora prethodno pred njim pokrenuti postupak. Ako nositelj prava ne pokrene takav postupak, mjera suspendiranja puštanja ili zadržavanja robe odmah prestaje proizvoditi učinak [...]“.[33] Iako se ova tvrdnja odnosila na Uredbu br. 3295/94, ona također vrijedi u odnosu na Uredbu, koja je bila na snazi u vrijeme nastanka činjenica iz ovog predmeta.

61. Međutim, nije bila namjera Suda opisati sve mogućnosti pokretanja postupka navedenog u članku 13. stavku 1. Uredbe, nego je u tom pogledu govorio o najuobičajenijem slučaju.

62. Zapravo, treći podstavak članka 14. stavka 2. Uredbe izričito upućuje na situacije „ako je postupak kojim se treba utvrditi je li povrijeđeno neko pravo intelektualnog vlasništva prema nacionalnom pravu pokrenut drugačije, a ne na inicijativu nositelja prava na industrijski dizajn [...]“. Drugi stavak članka 10. navodi da se propisi na snazi u državi članici o kojoj je riječ „također primjenjuju i na neodgodivo obavješćivanje carinskog odjela ili carinarnice iz članka 9. stavka 1. o tome da je pokrenut postupak predviđen člankom 13. osim ako taj odjel ili carinarnica nisu provele postupak“. Odredba izričito pretpostavlja da carinski odjel ili carinarnica iz članka 9. stavka 1. mogu pokrenuti postupak propisan člankom 13. Time je stvar riješena. Ne treba se odlučiti o mjeri u kojoj je pokretanje postupka navedenog u članku 13. stavku 1. Uredbe od carinskih tijela potrebno ili korisno radi zaštite potrošača, na što upućuje sud koji je podnio zahtjev za prethodnu odluku.

32 — Presuda Sopropé, t. 37.

33 — Presuda od 14. listopada 1999., Adidas, C-223/98, Zb., str. I-7081., t. 26.

63. U svjetlu tih razmatranja i ne baš jasnih okolnosti slučaja, važno je ponovno podsjetiti da članak 13. stavak 1. Uredbe nameće carinskim tijelima obvezu puštanja robe ili okončanja njezina zadržavanja, ako su uvjeti ispunjeni. Ova obveza posljedica je nastojanja iz Uredbe da se ne ograniči sloboda zakonite trgovine, sprječavajući istodobno stavljanje u promet robe kojom se povrjeđuju prava intelektualnog vlasništva navedena u uvodnoj izjavi 2. Uredbe. Stoga, ako nositelj prava ne pokrene postupak u određenom roku, carinska tijela mogu umjesto njega pokrenuti postupak s učinkom sprječavanja puštanja te robe samo ako su donijela formalnu odluku u tom smislu. Posebice jednostavna izjava da nositelj prava smatra kako uvoz predmetne robe povrjeđuje njegova prava intelektualnog vlasništva nije dovoljna da bi se opravdalo odbijanje zahtjeva za puštanje robe. Na nacionalnim je sudovima, naravno, da utvrde relevantne okolnosti.

64. Stoga predlažem da odgovor na drugo pitanje glasi da članak 13. stavak 1. treba tumačiti tako da ne isključuje mogućnost da države članice predvide da i sama carinska tijela mogu formalno pokrenuti postupak naveden u toj odredbi.

V – Zaključak

65. S obzirom na prethodno navedeno, predlažem Sudu da na pitanja koja je uputio Riigikohus odgovori na sljedeći način:

— Članak 13. stavak 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1383/2003 od 22. srpnja 2003. o carinskom postupanju u vezi s robom za koju postoji sumnja da povrjeđuje određena prava intelektualnog vlasništva i o mjerama koje se poduzimaju u vezi s robom za koju je utvrđeno povrjeđivanje spomenutih prava treba tumačiti tako da ne isključuje mogućnost da države članice ovlaste carinska tijela da vode postupak naveden u toj odredbi, pod uvjetom da je navedena ovlast izričito propisana u nacionalnom pravu, da carinska tijela postupaju na način koji osigurava njihovu neovisnost i nepristranost, da se poštuje pravo na saslušanje i da se osigura mogućnost sudskog nadzora.

— Članak 13. stavak 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1383/2003 treba tumačiti tako da ne isključuje mogućnost da države članice predvide da i sama carinska tijela mogu formalno pokrenuti postupak naveden u toj odredbi.